

**АДАПТАЦІЯ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО
ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

**III Всеукраїнська
за міжнародною участю
науково-практична конференція
(25-26 жовтня 2018 року)**

Полтава 2018

Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
Координаційний центр з надання правової допомоги
Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової
допомоги у Полтавській області
Новий болгарський університет
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Інститут підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України
Полтавська державна аграрна академія
Дніпропетровський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного управління
при Президентові України
Українська асоціація європейських студій
Полтавський обласний центр перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування,
державних підприємств, установ і організацій

АДАПТАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

**Матеріали III Всеукраїнської
за міжнародною участю
науково-практичної конференції
25-26 жовтня 2018 року**

Полтава
2018

УДК 340.11 (477) : 341.1
А28

Редакційна колегія:

М. І. Лахижа, д. держ. упр., професор;
В.М.Божко, д.ю.н., доцент;
О.М.Лемешко, к.ю.н., доцент

Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу : теоретичні та практичні аспекти : матеріали III Всеукраїнської за міжнародною участю науково-практичної конференції (м. Полтава, 25-26 жовтня 2018 року). – Полтава : Россава, 2018. – 224 с.

Матеріали III Всеукраїнської за міжнародною участю науково-практичної конференції висвітлюють теоретичні та практичні аспекти проблем адаптації правової системи України до права Європейського Союзу.

Розрахований на юристів, фахівців державного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 340.11 (477) : 341.1

*Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Полтавського юридичного інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого заборонено*

© Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, 2018

ПАНЕЛЬ 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ..... 157

Лахижа Микола Іванович,

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ, МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА КООРДИНАЦІЇ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ..... 157

Антипенко Алла Іванівна,

СТАНДАРТИ ЯКОСТІ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З УРАХУВАННЯМ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ..... 158

Бонюк Олексій Петрович,

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ НЕЗАЛЕЖНОГО ПРОВАЙДЕРА БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ 160

Бородавка Анатолій Іванович,

ПОСИЛЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ СИСТЕМИ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ..... 162

Гречка Анастасія Олександрівна,

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД..... 163

Дворовенко Максим Іванович,

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ..... 165

Демченко Олена Миколаївна,

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ СУМЩИНИ ЯК АГЕНТІВ ЗМІН У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН 167

Діптан Наталія Валеріївна,

ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ДО ОСОБИ, ЩО ВЧИНИЛА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО 169

Калініченко Ірина Вікторівна,

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ТА АДАПТАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ..... 171

Козир Тамара Олександрівна,

ВЗАЄМОДІЯ СИСТЕМИ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ТА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЯК ПРАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ГРОМАДЯН 172

Костроміна Олена Георгіївна,

ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ..... 174

Лозинська Тамара Миколаївна,

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ 175

Малаш Катерина Степанівна,

ЗАХИСТ ПРАВ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ 177

асоціацією адвокатів України та Міністерством юстиції України (далі разом - Сторони) у цій сфері. Робочими органами, які забезпечують його виконання є Рада адвокатів України та Координаційний центр з надання правової допомоги.

У Меморандумі Сторони визначають пріоритетними такі напрями співпраці:

- інформаційна взаємодія;
- дотримання гарантій адвокатської діяльності та захист професійних прав адвокатів;
- розроблення, затвердження та впровадження стандартів якості надання безоплатної правової допомоги;
- моніторинг та оцінювання якості надання адвокатами безоплатної правової допомоги;
- підвищення кваліфікації адвокатами [2].

Отже, формування ефективної системи надання правової допомоги за рахунок держави забезпечує кожній людині право на правову допомогу. В Україні законодавчо закріплено право кожного громадянина на отримання безоплатних правових послуг, державні гарантії щодо надання безоплатної правової допомоги, що сприяє забезпеченню реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод.

Література:

1. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - № 51. – Ст. 577. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>

2. Меморандум про співпрацю між Національною асоціацією адвокатів України та Міністерством юстиції України у сфері надання безоплатної правової допомоги від 19.11.2013. – Документ n0021323-13. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0021323-13>.

Лозинська Тамара Миколаївна,

Полтавська державна аграрна академія,

доктор наук з державного управління, професор

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Згідно Закону України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.11 р. № 3460 – VI [1] в країні створена мережа регіональних і місцевих центрів надання безоплатної вторинної правової допомоги та разом із цим функції інформування, роз'яснення, консультування щодо прав громадян та їх реалізації залишилися серед повноважень органів місцевого самоврядування (ОМС) [2]. Отже, органи місцевого самоврядування є суб'єктами надання безоплатної правової допомоги, але лише первинної правової допомоги, що дозволяє забезпечити рівний доступ громадян до правосуддя шляхом їх інформування та підготовки документів непроцесуального характеру. Зростання обсягів законотворчої діяльності, реформування усіх сфер суспільного життя, загострення суспільних конфліктів, зміна порядків реалізації правовідносин громадян обумовлюють і збільшення їх запитів на правову допомогу. З огляду на вказані тенденції, ОМС мають здійснювати: організаційну роботу із надання первинної безоплатної правової допомоги; просвітницьку діяльність серед населення щодо його прав та способів їх реалізації; узгодження заходів просвітницько-правового характеру з роботою регіональних та місцевих центрів надання безоплатної вторинної правової допомоги; планування надання безоплатної первинної правової допомоги з розподілом повноважень між працівниками виконавчих комітетів місцевих рад.

Останні три роки в Україні активно створювалися об'єднані територіальні громади (ОТГ) з виділенням старостинських округів, очолюваних старостами. До повноважень старост як членів виконавчих комітетів Законом України «Про безоплатну правову допомогу» віднесено і функції щодо надання правової допомоги, а саме: надання правової інформації; надання консультацій і роз'яснень з правових питань; складання заяв, скарг та інших документів правового характеру; надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги [1]. На сьогоднішній час ОМС у процесі організаційного забезпечення надання первинної безоплатної правової допомоги зіштовхується з рядом проблем, які мають знайти своє розв'язання найближчим часом. До основних з них доцільно віднести:

- зростання витрат місцевих бюджетів у разі створення комунальних підприємств з надання правових послуг;
- нестача кваліфікованих юристів у сільській місцевості та слабкі мотиваційні механізми їх залучення до роботи в органах виконавчої влади або комунальних підприємствах;
- слабкий взаємозв'язок між ОМС і бюро та центрами надання безоплатної правової допомоги;
- відсутність стійкої практики звернення населення за юридичною допомогою, що не сприяє поширенню правової грамотності;
- недостатність юридичної підготовки працівників виконавчих комітетів місцевих рад, зокрема старост, що негативно позначається на якості правової допомоги.

Вирішення зазначених питань можливе різними шляхами, але одним з них є поглиблення співпраці ОМС з бюро та центрами надання правової допомоги. Зараз більш ініціативними щодо налагодження відповідної співпраці є регіональні та місцеві центри надання правової допомоги, про що свідчить перелік комунікативних заходів, розміщених на сайтах цих центрів, отже ОМС мають стати активнішими у залученні фахівців центрів і бюро до проведення роз'яснювальної роботи щодо прав громадян стосовно насильства в сім'ї, спадкування, фінансових зобов'язань членів сім'ї, булінгу, доступу до соціальних послуг тощо. Не можна не помітити активізацію роботи щодо правової освіти молоді, але її недостатньо, тож поглиблення співпраці ОМС з регіональними та місцевими центрами надання безоплатної правової допомоги у цій сфері буде корисною для громад.

Підвищення правової обізнаності працівників виконавчих комітетів рад може бути забезпечено шляхом запровадження спільного з бюро правової допомоги або центрами надання правової допомоги прийому громадян, які потребують вторинної правової допомоги. Такі спільні заходи сприятимуть скороченню витрат часу клієнтів та підвищенню якості їх обслуговування. Важливим у цьому контексті є також проведення спільних комунікативних заходів – семінарів, зустрічей зі студентами та іншими категоріями громадян, круглих столів, конференцій тощо. Необхідність посилення такої взаємодії обумовлюється й тим, що ОМС не можуть відмовити у наданні правових послуг громадянам з тієї причини, що на території відповідної ради діє бюро або місцевий центр надання безоплатної правової допомоги. Наказ Міністерства юстиції України від 15.06.2012 №891/5 «Про затвердження Порядку та критеріїв залучення органами місцевого самоврядування юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги» [3] дозволяє ОМС залучати до надання безоплатної первинної правової допомоги юридичних осіб приватного права, що може бути корисним у випадку зростання кількості звернень громадян з певних правових питань, наприклад, урегулювання земельних чи майнових спорів. Реалізація наведених вище заходів, яка певною мірою уже здійснюється,

дозволить органам місцевого самоврядування суттєво підвищити свою роль у наданні населенню безоплатної первинної правової допомоги.

Література:

1. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.11 № 3460 – VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/3460-17.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 №280/97-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр.
3. Про затвердження Порядку та критеріїв залучення органами місцевого самоврядування юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги: Наказ Міністерства юстиції України від 5.06.2012 №891/5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/z0987-12.

Малаши Катерина Степанівна,

відділ «Шишацьке бюро правової допомоги» Першого полтавського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, головний спеціаліст

ЗАХИСТ ПРАВ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

7 січня 2018 року набрав чинності Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII.

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», особою, яка постраждала від домашнього насильства є будь-яка особа, яка зазнала домашнього насильства у будь-якій формі.

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

Форми домашнього насильства: економічна, психологічна, сексуальна та фізичне насильство.

Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» зазначає, що особою, яка постраждала від насильства за ознакою статі є особа, яка зазнала насильства за ознакою статі.

Насильство за ознакою статі – діяння, спрямовані проти осіб через їхню стать, або поширені в суспільстві звичаї чи традиції (стереотипні уявлення про соціальні функції (становище, обов'язки тощо) жінок і чоловіків), або діяння, що стосуються переважно осіб певної статі чи зачіпають їх непропорційно, які завдають фізичної, сексуальної, психологічної або економічної шкоди чи страждань, включаючи погрози таких дій, у публічному або приватному житті.

Особа, яка зазнала домашнього насильства у будь-якій формі визнається Законом, як «постраждала особа» і окремо надане визначення «постраждалої дитини» - як особи, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства.

Постраждала дитина має всі права постраждалої особи, реалізація яких забезпечується з урахуванням найкращих інтересів дитини, її віку, статі, стану здоров'я, інтелектуального та фізичного розвитку, захист прав та інтересів постраждалої дитини, у тому числі звернення до суду, представництво її прав та інтересів у суді, крім батьків та інших законних представників дитини, можуть